

Ton Liefwaard

2.1 INLEIDING

Ido Weijers heeft in verschillende publicaties aandacht besteed aan de betekenis van ‘het belang van het kind’ als uitgangspunt van het Nederlandse jeugdstrafrecht en jeugdbeschermingsrecht.¹ Zijn benadering van het belang van het kind, dat ook geldt als een van de vier algemene beginselen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK),² kan worden gecategoriseerd als een minimale benadering, waarbij de vraag centraal staat hoe schade aan de ontwikkeling van het kind kan worden voorkomen. Daartegenover staat de maximale of optimale benadering van het belang van het kind, waarbij het draait om de vraag hoe een optimale ontwikkeling van het kind kan worden gewaarborgd. Ido Weijers behoort tot de kleine groep wetenschappelijke auteurs die zich in Nederland hebben gewaagd aan het duiden van de betekenis van dit algemene maar wezenlijke beginsel.

In deze bijdrage wil ik stilstaan bij de benadering van Ido Weijers en de aandacht vestigen op de gedachtegang die hieraan ten grondslag ligt. Hoewel zijn benadering niet aansluit bij de meest gangbare opvattingen in internationaalrechtelijke gremia over het belang van het kind, meen ik dat zij wel serieus moet worden genomen. Zij getuigt van een realistische opvatting. Tegelijkertijd kan ermee worden voorkomen dat een systeem wordt voorgestaan dat neigt naar te veel paternalisme en gebaseerd is op te hooggespannen verwachtingen van de overheid als bewaker van de belangen van kinderen.

1. Zie o.a. Weijers 2000, Weijers 2012 en Weijers 2014.

2. *UN Doc CRC/C/GC/5*, p. 4.

In deze bijdrage zet ik eerst kort de benadering van Ido Weijers uiteen, ook afgezet tegen andere benaderingen in de Nederlandse wetenschappelijke literatuur. Vervolgens ga ik in op het belang van het kind zoals neergelegd in het IVRK en verder uitgewerkt door het VN-Comité voor de Rechten van het Kind (hierna ook: VN-Comité).³ Uiteindelijk geef ik een overzicht van de verschillen en overeenkomsten tussen de benadering van het VN-Comité en die van Ido Weijers, ook in het licht van de (rechts)positie van het kind op grond van het IVRK en de ambities van dit verdrag. Waar Weijers het in zijn publicaties vooral heeft over het belang van het kind in het jeugdstrafrecht en jeugdbeschermingsrecht,⁴ zal veel van hetgeen hier besproken wordt ook relevant zijn voor de andere voor kinderen relevante terreinen, zoals het personen- en familierecht en het vreemdelingenrecht.

Een kleine waarschuwing vooraf: over het thema van deze bijdrage zijn (en kunnen) boeken (worden) volgeschreven. Ik beperk mij tot een bescheiden beschouwing met als doel te betogen dat de benadering van Ido Weijers blijvend aandacht verdient, omdat zij helpt te hooggespannen verwachtingen te temperen en beter aan te sluiten bij de relatieve autonomie van kinderen en de rechten en verantwoordelijkheid van ouders en zo een te grote overheidsbemoeienis, met een grote kans op teleurstelling, te voorkomen.

2.2 BELANG VAN HET KIND VOLGENS IDO WEIJERS

In zijn hoofdstuk over de grondslagen van het jeugdstrafrecht in het studieboek *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief* stelt Ido Weijers vast dat de notie van het belang van het kind '[v]an meet af aan'⁵ de grondslag vormde voor het jeugdrecht dat in Nederland zijn intrede deed met de Kinderwetten van 1901. Men wilde toen de ontwikkeling van het kind zo veel mogelijk optimaliseren en het jeugdrecht zou daar primair op gericht moeten zijn.⁶ Dit past in de toen geldende 'bevoogdende traditie'⁷ en een paternalistische rol voor de overheid; de overheid als 'parens patriae'.⁸ Weijers signaleert dat het streven naar een optimale invulling van het belang van het kind zijn weg heeft gevonden naar wetenschappelijke publicaties en heeft geleid tot een gedetailleerde uitwerking van het belang van het kind door middel van een lijst met voorwaarden voor een optimale ontwikkeling.⁹ In deze

3. Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind zetelt in Geneve en ziet toe op de naleving van het IVRK.

4. Zie ook zijn oratie als hoogleraar jeugdbescherming uit 2012; Weijers 2012.

5. Weijers 2014, p. 46.

6. Weijers 2014, p. 46-47.

7. Weijers 2014, p. 47.

8. Weijers 2012.

9. Heiner & Bartels 1989; Kalverboer & Zijlstra 2006.

benadering wordt het belang van het kind gedefinieerd als ‘zo gunstig mogelijke ontwikkelingskansen’.¹⁰ Weijers stelt twee vragen: (1) Moet ‘het belang’ van het kind worden opgevat in termen van ‘optimale ontwikkelingscondities’, ‘een goede jeugd’ of ‘geluk’? en (2) Moet niet op de een of andere manier recht worden gedaan aan de mening en eigen inbreng van de jongere zelf?¹¹

Om met de tweede vraag te beginnen: deze sluit aan bij de stelling van Weijers dat jongeren problemen zouden hebben met een te bevoogdende benadering vanuit de overheid en aangeven liever een straf te krijgen die proportioneel is ten opzichte van hetgeen zij hebben gedaan dan te worden onderworpen aan heropvoeding of een langdurige behandelmaatregel. Weijers overweegt dat ‘we dus op zijn minst een probleem hebben jegens de jongeren om wie wij ons zeggen te bekommeren, als we ons naar aanleiding van een delict alleen laten leiden door goede bedoelingen, paternalisme of bevoogding’.¹² Hierin ligt ook meteen het antwoord van Weijers op deze vraag besloten. Hij benadrukt dat het niet goed te rechtvaardigen is dat we ons bekommeren om het welzijn en de ontwikkeling van kinderen, maar geen aandacht besteden aan de vraag hoe jongeren hier zelf tegen aankijken.¹³

Wat Weijers’ eerste vraag betreft, moet het antwoord volgens hem ontkennend luiden om ten minste twee redenen. In de eerste plaats gebiedt de realiteit ‘ons’ bescheiden te zijn in onze ambities. Een optimale invulling van het belang van het kind impliceert dat de overheid een zo gunstig mogelijke ontwikkeling kan waarborgen. De werkelijkheid laat echter zien dat deze verwachtingen maar nauwelijks worden waargemaakt. Dit is een beeld dat door de gehele twintigste eeuw zichtbaar is en aan het begin van de eenentwintigste eeuw nog steeds geldt.¹⁴ Een tweede reden waarom de optimale benadering van het belang van het kind volgens Weijers problematisch is, is dat het de deur openzet naar het gebruik van het belang van het kind als een instrument om de levenswijze en opvoedingsstijl van ouders te bepalen. Daarmee krijgt de overheid een te grote invloed op ouders, hetgeen op gespannen voet staat met de rechten van ouders om de opvoeding van hun kinderen vorm te geven, hetgeen moeilijk te rechtvaardigen valt, ook in het licht van internationale mensenrechten. Volgens Weijers ‘moeten we ons realiseren dat ouders rechten hebben als ouders, niet als *goede* ouders’ en dat deze ouderrechten niet zonder meer mogen worden ingeperkt. Dit laatste raakt aan de visie van Weijers zelf op het belang van het kind. Hij stelt zich op het standpunt dat de rechten van ouders alleen mogen worden ingeperkt als ze ‘aantoonbare schade’ berokkenen aan

10. Weijers 2014, p. 47.

11. Weijers 2014, p. 47.

12. Weijers 2014, p. 47.

13. Weijers 2014, p. 48.

14. Weijers 2014, p. 48. Zie bijvoorbeeld de rapporten van commissie-Samson 2012 en de Inspectie Jeugdzorg e.a. 2007, maar ook recenter zijn er tal van voorbeelden te vinden.

het kind. Daarbij past dat het belang van het kind wordt opgevat als beginsel om kinderen te beschermen tegen schade in hun ontwikkeling¹⁵ en waarbij ‘minimale eisen’ gelden. Waaraan moet de opvoeding minimaal voldoen om schade aan de belangen van het kind te voorkomen? Weijers wijst de optimale of maximale invulling van het belang van het kind uitdrukkelijk af. Niet alleen zal een groot aantal ouders verschillende opvattingen hebben over een optimale opvoeding, maar ook de alternatieve opvoedingsarrangementen die de overheid hiertegenover kan zetten, in het kader van jeugdbescherming of jeugdstrafrecht, kunnen evenmin voldoen aan deze hoge standaard.

Hoewel Weijers hier verder niet veel aandacht aan besteedt, kan de vraag worden gesteld hoe de beoordeling van het belang van het kind dient te worden uitgevoerd, de stem van het kind daargelaten. Een optimale benadering van het belang van het kind veronderstelt een integrale beoordeling van de omstandigheden van het geval, terwijl bij de minimale benadering eerder zou kunnen worden volstaan met een meer marginale toets. Recent heeft Eekelaar¹⁶ gepleit voor een onderscheid in de mate van toetsing tussen beslissingen die kinderen direct raken, zoals medische beslissingen ten aanzien van het kind of het bepalen van de woonplaats van een kind na echtscheiding, en beslissingen die kinderen indirect raken, zoals de uitzetting van een ouder die geen verblijfsrecht heeft. De eerste categorie beslissingen zou een integrale beoordeling verlangen waarbij alle mogelijke belangen worden meegenomen. Ten aanzien van de tweede categorie zou volstaan kunnen worden met een beperkte toets. Bij de tweede categorie mag volgens Eekelaar worden volstaan met een beoordeling gericht op de best mogelijke oplossing voor de kwestie, waarbij het niet gaat om de vraag wat de beste uitkomst zou zijn voor het kind. Dit laatste staat wel centraal bij zaken die kinderen direct raken. Ofschoon het onderscheid tussen beslissingen die kinderen direct dan wel indirect raken niet eenvoudig te hanteren is, is de suggestie van Eekelaar interessant en verdient zij zekere nadere bestudering. Het geeft naar mijn idee ook aan dat de optimale en minimale benadering van het belang van het kind wellicht ook naast elkaar kunnen bestaan.

15. Zo ligt de grondslag voor een jeugdbeschermingsmaatregel in de ernstige bedreiging van de ontwikkeling van een minderjarige; zie art. 1:255 Burgerlijk Wetboek (BW); zie ook bijvoorbeeld art. 1:265h lid 1 BW waarin de mogelijkheid is neergelegd om voorbij te gaan aan de weigering van ouders om in te stemmen met een noodzakelijke medische behandeling ter afwending van ernstig gevaar voor de gezondheid van de minderjarige.

16. Eekelaar 2015.

2.3 HET BELANG VAN HET KIND IN HET IVRK

Het principe van het belang van het kind heeft een prominente positie gekregen in internationale mensenrechtenverdragen. Artikel 3 lid 1 IVRK bepaalt dat '[b]ij alle maatregelen betreffende kinderen (...) de belangen van het kind de¹⁷ eerste overweging [vormen]'. Het belang van het kind of vergelijkbare noties zijn echter al te vinden in de eerdere Verklaring voor de Rechten van het Kind uit 1959 en de Verklaring van Geneve uit 1924. En ook in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) is het belang van het kind als fundamenteel beginsel erkend, met name onder artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) dat ziet op de bescherming van privé- en gezinsleven.¹⁸

Als gezegd wordt het belang van het kind gezien als een van de vier algemene beginselen van het IVRK; het VN-Comité voor de Rechten van het Kind heeft in een specifiek algemeen commentaar (*General Comment*)¹⁹ uitgewerkt wat dient te worden verstaan onder het belang van het kind. Een aantal zaken valt op.

2.3.1 Driedelig concept

In de eerste plaats beschouwt het VN-Comité het belang van het kind als een driedelig concept: het is een recht, een interpretatiebeginsel en een procedureel voorschrift.²⁰ Het belang van het kind wordt door het VN-Comité gezien als een materieel *recht* van het kind dat direct zou moeten doorwerken in de nationale rechtsorde.²¹ Een kind heeft het recht dat zijn belangen als eerste overweging ingeval er meerdere belangen zijn, worden betrokken in besluitvorming. Voorts is het belang van het kind een *fundamenteel interpretatiebeginsel*. Indien een wettelijke bepaling voor meerdere interpretaties vatbaar is, zou die interpretatie moeten worden gekozen die het beste het belang van het kind dient. In de literatuur is veel steun te vinden voor deze kant van het beginsel van het belang van het kind.²² Het belang van het kind wordt ook wel gezien als een van de twee

17. Interessant is te vermelden dat de Nederlandse vertaling van het IVRK spreekt van 'de eerste overweging', terwijl de Engelstalige verdragstekst spreekt van 'een eerste overweging' (cursief – TL).

18. Reneman 2011; EHRM (Grote Kamer) 6 juli 2010, 41615/07 (*Neulinger en Shuruk/Zwitserland*); zie ook FRA & Raad van Europa 2015. Het belang van het kind is ook terug te vinden het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (art. 24).

19. *UN Doc CRC/C/GC/14 (The right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration)*, 29 mei 2013.

20. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 6.

21. Het belang van het kind wordt door nationale rechters niet vanzelfsprekend als direct werkend recht gezien. Dit geldt ook voor Nederlandse rechters; Liefwaard & Doek 2015.

22. Door bepaalde auteurs wordt het belang van het kind vooral of zelfs uitsluitend als een interpretatiebeginsel gezien; zie bijvoorbeeld Van Bueren 1995, p. 46 en Freeman 2007.

interpretatiebeginselen²³ die het mogelijk maken om bij de implementatie van het IVRK rekening te houden met de verschillende wijzen waarop en contexten waarbinnen kinderen wereldwijd opgroeien. Het belang van het kind moet in verband hiermee vooral in samenhang met de andere bepalingen van het IVRK worden beschouwd. Het belang van het kind komt ook in tal van andere IVRK-bepalingen terug.²⁴ Tot slot is het belang van het kind een *procedureel voorschrift*. Het belang van het kind zou moeten worden betrokken in besluitvorming die een specifiek kind, een groep kinderen of kinderen in het algemeen betreft. Dit vraagt om specifieke procedurele waarborgen en impliceert volgens het VN-Comité een verplichting om naar kinderen toe inzichtelijk te maken dat hun belangen bij de besluitvorming zijn betrokken en welke invloed dit heeft gehad op de besluitvorming. Ten aanzien van dit laatste punt is van belang op te merken dat de procedurele kant van het belang van kind in de Nederlandse rechtspraak is erkend als direct afdwingbaar.²⁵

2.3.2 *Concretisering en flexibiliteit*

In de tweede plaats valt op dat het VN-Comité benadrukt dat het belang van het kind inhoudelijk niet in abstracto is in te vullen. De concrete invulling moet worden bepaald aan de hand van individuele omstandigheden van het geval, hetgeen het beginsel flexibel maakt.²⁶ Deze flexibiliteit beschouwt het VN-Comité als een voordeel. Hiermee kan goed worden gereageerd op de omstandigheden waarin kinderen (of een specifiek kind) opgroeien en bestaat de mogelijkheid om de invulling van het belang van het kind te laten mee-ontwikkelen met bijvoorbeeld nieuwe wetenschappelijke inzichten over onder meer de ontwikkeling van kinderen.²⁷ Het VN-Comité waarschuwt echter ook. Het belang van het kind kan juist vanwege deze onbestemdheid gemakkelijk gemanipuleerd worden, hetgeen ook gebeurt. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan echtscheidingssituaties waarin ouders het belang van het kind gebruiken om hun kind geen omgang of contact met de andere ouder te laten hebben. De invulling van het belang van het kind mag dan ook niet ten koste gaan van de rechten van het kind zoals neergelegd in het IVRK en andere mensenrechtenverdragen,²⁸ een standpunt dat ook in de literatuur breed wordt ondersteund.²⁹

23. Het tweede betreft het beginsel van de zich ontwikkelende vermogens van een kind zoals erkend in art. 5 IVRK; Van Bueren 1995, p. 45.

24. Zie art. 9 lid 1 en lid 3, 18 lid 1, 20 lid 1, 21 lid 1, 37 onder c en 40 lid 2 onder b iii IVRK.

25. Limbeek & Bruning 2015.

26. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 32.

27. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 34.

28. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 4.

29. Van Bueren 1995, p. 46-47. Zie ook Freeman 2007a en Tobin 2006.

2.3.3 Beoordeling

De beoordeling van het belang van het kind vraagt om een beoordeling van alle mogelijke relevante aspecten die betrekking hebben op de specifieke situatie waarin een kind of kinderen zich bevinden. Het VN-Comité pleit hiermee voor een integrale beoordeling waarbij de vraag centraal staat wat een kind nodig heeft om in harmonie te kunnen opgroeien en zich volledig te kunnen ontwikkelen (*'holistic development'*³⁰). Het VN-Comité pleit voor het opstellen van een lijst met elementen – flexibel en niet-uitputtend – die betrokken moeten worden bij de beoordeling van het belang van het kind. Factoren die het VN-Comité zelf in elk geval relevant acht, hebben betrekking op de identiteit van het kind, het uitgangspunt dat een kind in beginsel niet moet worden gescheiden van zijn familie en contact moet kunnen onderhouden met familieleden en de zorg en bescherming die nodig is om het welzijn van een kind en zijn ontwikkeling te waarborgen en die aansluit bij de 'basic material, physical, educational and emotional needs as well as needs for affection and safety'.³¹ Daarnaast beschouwt het VN-Comité gezondheid en onderwijs essentieel voor de invulling van het belang van het kind. Tot slot moet er voldoende oog zijn voor de kwetsbaarheid van kinderen in specifieke situaties, zoals kinderen die vluchteling zijn, kinderen die op straat leven, kinderen met een handicap of kinderen die slachtoffer zijn van misbruik.³²

2.3.4 Stem van het kind

Het VN-Comité beschouwt ook het betrekken van de mening van het kind bij de invulling van het belang van het kind van essentieel belang.³³ Het VN-Comité verlangt van verdragsstaten dat zij waarborgen dat kinderen volledig kunnen participeren in de beoordeling van hun belangen.³⁴ Het niet betrekken van kinderen acht het VN-Comité niet in hun belang. Tegelijkertijd beschouwt het VN-Comité het hoorrecht van kinderen als een belangrijke procedurele waarborg.³⁵

2.4 HET BELANG VAN HET KIND EN HET IVRK IN BREDE ZIN

Het VN-Comité lijkt in te zetten op een optimale invulling van het belang van het kind die vraagt om een integrale belangenafweging, waarbij de stem van het kind

30. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 4.

31. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 71.

32. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 75.

33. Art. 12 IVRK. Zie ook *General Comment* nr. 12 van het VN-Comité, *UN Doc CRC/C/GC/12* (The right of the child to be heard), 20 juli 2009.

34. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 53-54.

35. *UN Doc CRC/C/GC/14*, par. 89 e.v.

wordt betrokken.³⁶ Daarmee legt het VN-Comité de lat hoog en stelt het hoge eisen aan verdragsstaten. Tegelijkertijd onderstreept het VN-Comité dat de invulling van het belang vooral een kwestie is van het waarborgen van de rechten van kinderen, vandaar ook dat de opsomming van relevante factoren direct gekoppeld is aan rechten: het recht op identiteit (art. 8 IVRK), het recht om niet te worden gescheiden van familie (art. 9 IVRK; zie ook art. 7 IVRK), het recht om beschermd te worden tegen geweld (zie o.m. art. 19 IVRK), het recht op de zo grootst mogelijke mate van gezondheid (art. 24 IVRK) en het recht op onderwijs (art. 28 en 29 IVRK).

De benadering van het VN-Comité sluit enerzijds aan bij de hoge aspiraties van het IVRK en anderzijds bij de verandering in de wijze waarop we vanuit kinderrechtenperspectief tegen kinderen zijn gaan aankijken. Het IVRK moet worden gezien als een veelomvattend (*'comprehensive'*) verdrag voor kinderen waarin niet alleen negatieve verplichtingen voor staten zijn opgenomen (lees: om geen ongerechtvaardigde inbreuk te maken op rechten van individuen), maar ook positieve verplichtingen.³⁷ De verplichtingen voor verdragsstaten zijn gericht op het waarborgen van het welzijn van kinderen en een gezonde en harmonieuze ontwikkeling.³⁸ Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn dat een kind bij voorkeur in een gezin opgroeit, ouders de eerste verantwoordelijkheid hebben voor de opvoeding van hun kind³⁹ en dat de overheid ouders daarin ondersteunt⁴⁰ en niet te gemakkelijk inbreekt op het gezins- of privéleven van ouders en kind,⁴¹ en dat kinderen moeten worden beschermd tegen negatieve inbreuken op hun welzijn of ontwikkeling, zoals vormen van geweld of uitbuiting.⁴² Het IVRK bevat niet alleen bepalingen die bedoeld zijn om kinderen te beschermen, maar ook tal van bepalingen die gericht zijn op voor kinderen relevante voorzieningen, zoals onderwijs, gezondheidszorg en een kindvriendelijke leefomgeving,⁴³ en bepalingen op grond waarvan kinderen in staat moeten worden geacht om te participeren, in besluitvorming die hen raakt⁴⁴ of in de samenleving in bredere zin.⁴⁵ Het IVRK biedt met andere woorden een juridisch kader dat hoge aspiraties heeft en gericht is op het waarborgen van een gezonde en volledige ontwikkeling van kinderen, maar

36. *UN Doc CRC/C/GC/5*, par. 12 waarin het Comité benadrukt dat de implementatie van het IVRK gericht moet zijn op het waarborgen van een optimale ontwikkeling voor alle kinderen.

37. Hierin is het IVRK overigens niet uniek. Ook in andere mensenrechtenverdragen (zoals het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap) en in de rechtspraak, van onder meer het EHRM, zijn positieve verplichtingen onderscheiden.

38. Preambule IVRK.

39. Art. 18 lid 1 IVRK.

40. Art. 18 lid 2 IVRK; art. 3 lid 2 IVRK.

41. Zie ook art. 8 EVRM.

42. Zie o.m. art. 19 IVRK en art. 32 e.v. IVRK.

43. Zie resp. art. 28 en 29, 24 en 31 IVRK; zie ook art. 26 en 27 IVRK.

44. Art. 12 IVRK.

45. Art. 13-17 IVRK; *UN Doc CRC/C/GC/12*.

waarbij niet alleen oog hoort te zijn voor bescherming, maar ook voor essentiële voorzieningen en participatierechten.

Verder is het ook van belang te benadrukken dat het IVRK een veranderde visie ten aanzien van de (rechts)positie van kinderen vertegenwoordigt die zich zowel op nationaal als internationaal niveau heeft voorgedaan.⁴⁶ Met de komst van het IVRK worden kinderen beschouwd als dragers van rechten die in lijn met hun ontwikkeling in staat moeten worden geacht hun rechten zelfstandig te kunnen uitoefenen. Bij deze groeiende autonomie past een rol van ouders of verzorgers, maar ook van de overheid, die verandert naarmate een kind ouder wordt en zich meer heeft ontwikkeld.⁴⁷ Waar bij jonge kinderen meer behoefte (en ruimte) bestaat voor ouders om kinderen te leiden en begeleiden in de uitoefening van hun rechten, wordt deze behoefte en daarmee de ruimte van ouders of verzorgers minder naarmate kinderen zich meer ontwikkelen. Het IVRK en het belang van het kind als een van de kernbepalingen moeten dan ook in het licht hiervan worden gezien, waarmee ook zou moeten worden voorkomen dat er te bevoogdend naar kinderen toe wordt geopereerd.⁴⁸ Aandacht voor participatie van kinderen in de besluitvorming die hen raakt, past hier eveneens bij.

Dit laat onverlet dat het IVRK ruimte biedt voor de overheid, en zelfs verwacht van de overheid, om op grond van het belang van het kind, maar ook het recht van elk kind om te leven en zich te ontwikkelen (art. 6 IVRK) kinderen te beschermen, ook als dit een inperking van de rechten en vrijheden van kinderen en ouders betreft. Aan een dergelijke inperking worden echter wel strenge eisen gesteld, zoals ook is bepaald door het EHRM.

2.5 TERUG NAAR DE BENADERING VAN IDO WEIJERS

Het moge duidelijk zijn dat het IVRK ruimte laat voor een optimale benadering van het belang van het kind en daar ook wel op aanstuurt. De preambule en verschillende artikelen van het IVRK scheppen hoge verwachtingen en stellen hoge eisen aan zowel ouders als de overheid. Tegelijkertijd staat het IVRK in de weg aan een te bevoogdende benadering van het kind, hetgeen doorwerkt op alle voor kinderen belangrijke terreinen met inbegrip van het personen- en familierecht, de jeugdbescherming, de jeugdhulp, het vreemdelingenrecht en het jeugdstrafrecht. De minimale benadering van Ido Wijers, gericht op het voorkomen van schade ten aanzien van de ontwikkeling van het kind als rechtvaardiging voor de overheidsinterventie, is naar mijn idee te beperkt in het licht van het IVRK. Tegelijkertijd

46. Van Bueren 1995, p. 13.

47. Art. 5 IVRK.

48. Zie voor theoretische beschouwingen o.m. Eekelaar 1994, Freeman 2007b, Hanson 2012 en Tobin 2013.

meen ik dat Weijers' angst voor te veel paternalisme en bevoogding, waarbij verwachtingen worden gecreëerd die feitelijk niet worden waargemaakt en waarbij bovendien voorbij wordt gegaan aan de mening van het kind, terecht is. En daar vindt Weijers het IVRK wel aan zijn zijde. Bij het IVRK past geen te bevoogdende overheid (ook geen te bevoogdende ouders naar mijn idee) en te hoge verwachtingen van de overheid zouden ook in het belang van het kind moeten worden vermeden. Voor een effectieve naleving van kinderrechten moeten wij ons niet te afhankelijk opstellen ten opzichte van de overheid. Het is ronduit naïef te veronderstellen dat de overheid kinderen optimaal kan beschermen en begeleiden. Dat zou bovendien niet eerlijk zijn naar kinderen toe. De oproep om kinderen een prominente en medebepalende rol te geven bij de beoordeling van wat in hun belang is, moet op grond van het IVRK volledig worden omarmd. Laten we daarom vooral de benadering van Ido Weijers ten aanzien van het belang van het kind blijven gebruiken om te hooggespannen verwachtingen te temperen en recht te doen aan de belangen en rechten van kinderen. Geen optimale of minimale benadering, maar een kinderrechtenbenadering.

LITERATUURLIJST

- Bueren, G. van, *The International Law on the Rights of the Child*, Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers 1995.
- Eekelaar, J., 'The interests of the child and the child's wishes: the role of dynamic self-determination', *International Journal of Law and the Family* 1994, Vol. 8(1), p. 42-61.
- Eekelaar, J., 'The role of the best interests principle in decisions affecting children and decisions about children', *The International Journal of Children's Rights* 2015, Vol. 23(1), p. 3-26.
- Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) & Raad van Europa, *Handbook on European law relating to the rights of the child*, Strasbourg: Council of Europe Publishing 2015.
- Freeman, M., *Article 3: The Best Interests of the Child. A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden: Martinus Nijhoff 2007 (Freeman 2007a).
- Freeman, M., 'Why it remains important to take children's rights seriously', *International Journal of Children's Rights* 2007, p. 5-23 (Freeman 2007b).
- Hanson, K., 'Schools of Thought in Children's Rights', in: M. Liebel (ed.), *Children's Rights from Below. Cross-Cultural Perspectives*, Palgrave Macmillan 2012, p. 63-79.
- Heiner, J. & A.A. Bartels, 'Jeugdstrafrecht en het belang van het kind: het belang van het kind nader omschreven', *Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht* 1989, Vol. 11(3), p. 59-67.
- Inspectie Jeugdzorg e.a., *Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: opdracht met risico's*, Utrecht: september 2007.
- Kalverboer, M.E. & A.E. Zijlstra, *Het belang van het kind in het Nederlands recht; voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*, Amsterdam: SWP Uitgeverij 2006.
- Liefwaard, T. & J.E. Doek, 'Kinderrechten in de rechtspraak: een internationaal perspectief', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* 2015, 12(4), p. 82-87.

- Limbeek, M. & M.R. Bruning, 'The Netherlands', in: T. Liefwaard & J.E. Doek, *Litigating the Rights of the Child. The UN Convention on the Rights of the Child in Domestic and International Jurisprudence*, Dordrecht: Springer Science+Business Media 2015, p. 89-104.
- Tobin, J., 'Beyond the Supermarket Shelf: Using a Rights Based Approach to Address Children's Health Needs', *The International Journal of Children's Rights* 2006, Vol. 14(3), p. 275-306.
- Tobin, J., 'Justifying Children's Rights', *International Journal of Children's Rights* 2013, p. 395-441.
- Rapport commissie-Samson, *Omringd door zorg, toch niet veilig. Seksueel misbruik van door de overheid uit huis geplaatste kinderen, 1945 tot heden*, Amsterdam: Uitgeverij Boom 2012.
- Reneman, A.M., 'Het Kinderrechtenverdrag krijgt tanden: over hoe het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind via het EU-recht en het EVRM binnendringt in het Nederlandse vreemdelingenrecht', *Asiel & Migratierecht* 2011, nr. 8, p. 349-362.
- Weijers, I., *Schuld en schaamte: een pedagogisch perspectief op het jeugdstrafrecht*, Houten: Bohn Stafleu Van Loghum 2000.
- Weijers, I., *Parens patriae en prudentie. Grondslagen van jeugdbescherming (oratie Utrecht)*, Amsterdam: SWP Uitgeverij 2012.
- Weijers, I., 'Grondslagen van jeugdstrafrecht', in: I. Weijers (red.), *Jeugdstrafrecht: in internationaal perspectief*, Den Haag: Boom Lemma uitgevers 2014, p. 31-53.